

INLEIDING EN ACHTERGRONDSITUATIE

De gemeente Hilversum spant zich in om de onderwijskansen van alle Hilversumse kinderen en jongeren op een goed niveau te brengen. Eén van de aandachtsgebieden betreft taalbevordering. De Bibliotheek Hilversum heeft de expertise in huis om hierbij als partner op te treden.

DALENDE LEESVAARDIGHEID

Uit onderzoek blijkt dat de leesvaardigheid van Nederlandse leerlingen achteruit is blijven gaan. Zo toont het PISA-rapport 2022 dat de leesvaardigheid van Nederlandse 15-jarigen (opnieuw) fors is gedaald. Een derde van de leerlingen is onvoldoende geletterd in leesvaardigheid. Daarnaast blijkt uit het PIRLS-onderzoek 2021 dat zowel de leesvaardigheid als het leesplezier van Nederlandse tienjarigen tussen 2016 en 2021 is gedaald. Niet alleen presteren de Nederlandse kinderen minder goed dan voorheen, ze doen het ook minder goed in vergelijking met andere (Westerse) landen. Deze resultaten zijn zorgelijk, want een goede leesvaardigheid is essentieel om volwaardig deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Het is dus van belang om er alles aan te doen om deze trend te keren en volop in te blijven zetten op leesbevordering.

LAAGGELETTERDHEID

De aandacht voor leesvaardigheid is belangrijk. In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Dat is 18% van alle mensen in Nederland. Meer dan de helft van de laaggeletterden van 16 tot 65 jaar heeft Nederlands als moedertaal. Deze taalproblemen worden vaak van generatie op generatie doorgegeven. Kinderen met laaggeletterde ouders presteren vaak minder goed op school, worden thuis minder in taal gestimuleerd, maar bovenal blijven zij last houden van een taalachterstand op jonge leeftijd tijdens hun schoolloopbaan. Jaarlijks komt er een nieuwe groep laaggeletterden bij: jongvolwassenen die met een te laag taalniveau het onderwijs verlaten. Te veel jongeren hebben aan het eind van de basisschool een achterstand in leesvaardigheid, hebben als ze 15 jaar zijn een leesachterstand en vinden als ze 15 jaar zijn lezen niet leuk.

Het vroegtijdig doorbreken van deze cyclus is daarom van cruciaal belang. Hoe eerder kinderen met een verminderde taalontwikkeling geholpen worden, hoe groter de kans dat taalachterstand voorkomen kan worden. Hierdoor krijgen kinderen betere toekomstkansen.

INTERVENTIES NATIONAAL PROGRAMMA ONDERWIJS 2022-2024

Gedurende de schooljaren 2022-2023 en 2023-2024 heeft een groot aantal peuterspeelzalen en maatwerkplanscholen deelgenomen aan de diverse interventies vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Het doel van deze interventies was om de opgelopen onderwijsachterstanden uit de corona-periode te verkleinen. Het is nu tijd om voort te bouwen op de successen van de NPO-interventies en deze zowel te verstevigen als uit te breiden.

INTERVENTIES HILVERSUMSE EDUCATIEVE AGENDA 2024-2027

Met de Hilversumse Educatieve Agenda 2024-2027: Verder Leren! streeft de gemeente Hilversum naar een solide basis in de voorschool, een naadloze overgang naar het primair en voortgezet onderwijs en gunstige vooruitzichten op de arbeidsmarkt. Samen met alle betrokken partijen werkt de gemeente Hilversum aan het creëren van gelijke kansen voor iedereen, zodat elk kind, ongeacht de achtergrond, dezelfde mogelijkheden heeft om te leren en te groeien.

De landelijke programma's BoekStart in de Kinderopvang en de Bibliotheek *op school* leggen de basis voor een doorgaande leeslijn. Deze programma's zijn bewezen succesvol en zorgen voor een langdurige samenwerking tussen scholen, bibliotheken en gemeenten op het gebied van leesbevordering. Ook het Rijk onderstreept het belang van deze landelijke programma's. Met de Leesbevorderingsimpuls Masterplan basisvaardigheden heeft de overheid geld beschikbaar gesteld voor BoekStart in de Kinderopvang en de Bibliotheek *op school* (po en vmbo). Ook middels de motie van het lid Mohandis c.s. heeft de Tweede Kamer steun uitgesproken voor de Bibliotheek *op school*.

Figuur 1: Landelijke programma's / doorgaande leeslijn

De volwaardige implementatie van de landelijke programma's BoekStart in de Kinderopvang (peuterspeelzalen) en de Bibliotheek *op school* (primair onderwijs) sluit naadloos aan op de genoemde doelstellingen in de Hilversumse Educatieve Agenda 2024-2027. Met het Nationaal Programma Onderwijs 2022-2024 (NPO) is het fundament gelegd voor de bouwstenen van deze twee programma's.

DOELGROEPEN

In eerste instantie ligt de focus op specifieke peuterspeelzalen en de maatwerkplanscholen. Het is ook een uitdrukkelijke wens van de gemeente Hilversum om kinderen in een kwetsbare positie extra mogelijkheden te bieden om hun ontwikkeling te stimuleren en hun taalachterstanden te verkleinen.

Locaties peuterspeelzalen

Op veel peuterspeelzalen zijn doelgroepputers aanwezig. Dit zijn peuters die een steuntje in de rug kunnen gebruiken, vaak vanwege minder gunstige omstandigheden in de thuissituatie. Door de voorschoolse educatie te versterken en het voorlezen een prominente plek te geven op de peuterspeelzaal krijgen deze doelgroepputers een betere start bij het begin van hun basisschooltijd. De effecten van de interventies op de peuterspeelzalen werken dan ook door in het primair onderwijs. Door middel van de NPO-interventies is een begin gemaakt met het opzetten van het

programma BoekStart in de Kinderopvang op de peuterspeelzalen van Bink Kinderopvang en Alberdingk Thijm Kinderopvang. Om deze basis te borgen en verder uit te bouwen is structurele subsidie vanuit de Hilversumse Educatieve Agenda nodig. Zie appendix 1 voor details betreffende de locaties.

Locaties primair onderwijs

Door de gemeente Hilversum zijn diverse basisscholen aangeduid als maatwerkplanschool, o.a. door gebruik te maken van de onderwijsachterstandenindicator van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Deze scholen kenmerken zich door relatief hoge scores en daarbij stromen vanuit de peuterspeelzalen veel doelgroeppeuters uit naar deze scholen. Op het moment van schrijven zijn er 16 maatwerkplanscholen door de gemeente Hilversum aangemerkt. Deze scholen worden vertegenwoordigd door 4 schoolbesturen (koepels). Zie appendix 2 voor details. Ook bij deze scholen wordt de samenwerking die is opgebouwd vanuit de NPO-interventies verstevigd en voortgezet.

INTERVENTIE 1: LANDELIJK PROGRAMMA DE BIBLIOTHEEK OP SCHOOL

De landelijke leerlijn de Bibliotheek *op school* (dBos) stimuleert een duurzame samenwerking voor leesbevordering tussen basisscholen, bibliotheken en gemeenten. Bij deze succesvolle aanpak staat de expertise van de lokale bibliotheek op het gebied van leesplezier, leesmotivatie en titelkennis centraal. Een opgeleide leesconsulent is bij voorkeur (bijna) wekelijks enkele uren aanwezig op de deelnemende school en zorgt voor een positieve en significante bijdrage aan het leesklimaat in de school. Uit diverse onderzoeken (o.a. Nielen en Bus) blijkt dat leerlingen op scholen die deelnemen aan de Bibliotheek *op school* inderdaad significant hoger scores op begrijpend lezen dan leerlingen op andere scholen.

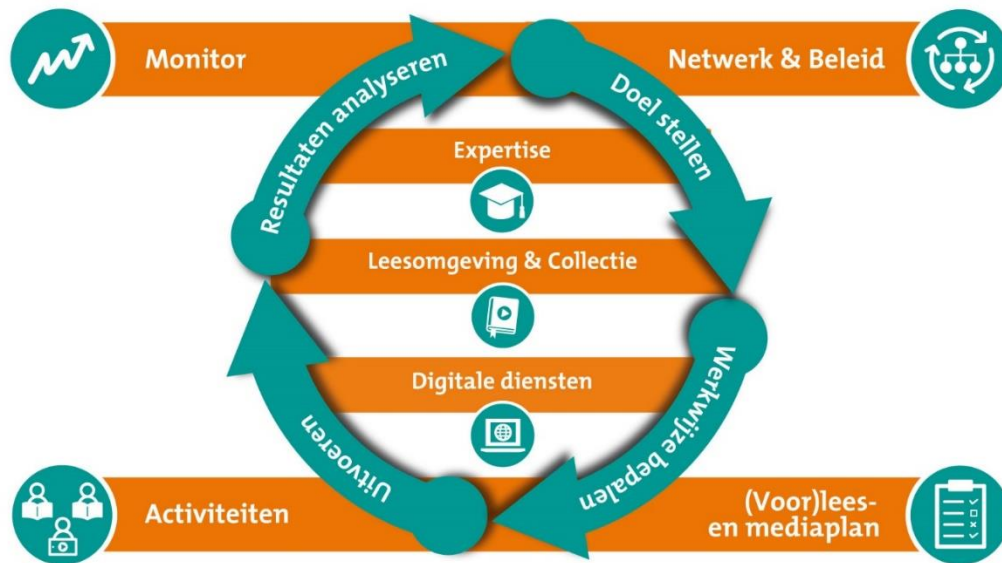
EXPERTISE VAN ESSENTIEEL BELANG

Inzet leesconsulent

De drijvende kracht achter de Bibliotheek *op school* is de aanwezigheid van een opgeleide leesconsulent. Hiermee haalt de school expertise op het gebied van leesmotivatie en leesplezier binnen, zowel voor de leerlingen als voor het leerkrachtenteam. Door regelmatig klassen te bezoeken weet de leesconsulent met zijn/haar enthousiasme en kennis de leerlingen te motiveren voor het lezen van boeken. Tegelijkertijd vindt er op een laagdrempelige manier training binnen het lerarenteam plaats door te laten zien hoe leesbevordering in de groep kan worden aangepakt. Door de (bijna) wekelijkse aanwezigheid is de leesconsulent ook goed op de hoogte van de behoeften van de school en kan daar met maatwerk gericht op insprijnen.

BOUWSTENEN DE BIBLIOTHEEK OP SCHOOL

De leesconsulent zorgt ervoor dat aan alle bouwstenen van het programma de Bibliotheek *op school* aandacht wordt besteed. Er zijn zeven bouwstenen: netwerk & beleid, expertise, leesomgeving & collectie, leesplan & mediaplan, activiteiten, monitor en digitale diensten. De gelijktijdige inzet van alle zeven bouwstenen draagt bij aan een stevige basis voor leesbevordering. Daarnaast versterken de bouwstenen elkaar waardoor de school maximaal kan profiteren van het programma en leesbevordering de gewenste en broodnodige impuls krijgt.

Figuur 2: Bouwstenen de Bibliotheek op school

NETWERK & BELEID

Het opzetten van een langdurige samenwerking met scholen betekent dat een goede verstandhouding met alle leerkrachten in het schoolteam essentieel is. Om alle neuzen in dezelfde richting te krijgen wordt er veel aandacht besteed aan kennismaking met het team. Ook is het belangrijk om inzicht te krijgen in de huidige status van de leescultuur en de leesmotivatie van de leerlingen op school. Op die manier wordt ook duidelijk waar knelpunten en uitdagingen liggen. Van hieruit kan worden bepaald welke acties er specifiek nodig zijn om de leescultuur op school te verbeteren. Voor elke school is dit verschillend en is er ruimte om maatwerk te leveren.

EXPERTISE

Met de komst van een leesconsulent haalt de school niet alleen expertise binnen, maar vergroot het tegelijkertijd de kennis betreffende leesbevordering binnen het team. Een goede samenwerking tussen leesconsulent en leerkracht draagt bij aan een verhoogde effectiviteit van alle inspanningen op het gebied van leesbevordering. Daarnaast worden één à twee leerkrachten binnen het team opgeleid tot leescoördinator tijdens de cursus Open Boek. De leescoördinator ontwikkelt een schoolvisie op lezen en geeft vorm aan het leesonderwijs. Samen met de leesconsulent kan de leescoördinator het leesonderwijs op school versterken.

LEESOMGEVING & COLLECTIE

Een aantrekkelijke leesomgeving en passende collectie verhogen het leesplezier en de leesmotivatie van de leerlingen. Daarnaast versterkt het de leescultuur op de school en vormt de collectie het startpunt voor de diverse activiteiten. Tijdens het NPO-project is aan dit onderdeel veel aandacht besteed, zodat de (meeste) maatwerkscholen inmiddels over een goede, aantrekkelijke en passende collectie voor hun leerlingen beschikken. Uiteraard is het van belang om dit zo te houden. Scholen dienen over een jaarlijks budget te beschikken om de collectie te optimaliseren (vervangen van beschadigde materialen en aanvullen met nieuwe titels). De leesconsulent zorgt voor de aanschaf van de titels en zorgt ervoor dat de nieuwe exemplaren aan het schoolbibliotheekbeheersysteem worden toegevoegd.

LEESPLAN/MEDIAPLAN

In het leesplan/mediaplan worden de jaarlijkse doelen en activiteiten op het gebied van leesbevordering vastgelegd. De meeste scholen beschikken (nog) niet over een leesplan/mediaplan. Het opstellen van een plan zorgt voor houvast en geeft richting aan het leesbeleid op school. Op die manier wordt ook gewaarborgd dat er dagelijks in alle groep tijd beschikbaar is voor voorlezen, vrij lezen en het praten over boeken. De scholen worden door de Bibliotheek Hilversum ondersteund bij het opstellen van een leesplan/mediaplan.

ACTIVITEITEN

Elke dag zou er op school aandacht moeten zijn voor voorlezen, vrij lezen en praten over boeken. De inzet van een opgeleide leesconsulent draagt bij aan de structurele inzet van activiteiten rondom leesbevordering. De leesconsulent verzorgt inspirerende lessen om het leesplezier en de leesmotivatie te verhogen, daarnaast begeleidt hij/zij de leerkracht om het dagelijks lezen te bevorderen. Om dit doel te bereiken is het essentieel dat een leesconsulent minimaal 5x per jaar een klas bezoekt, maar om daadwerkelijk het verschil te maken zou elke klas minimaal 1x per maand bezocht dienen te worden (10 jaarlijkse bezoeken).

MONITOR

Inzicht in de huidige leescultuur inclusief alle inspanningen die verricht worden op het gebied van leesbevordering is essentieel voor het planningsproces. De Monitor is het landelijke onderzoek dat jaarlijks wordt uitgevoerd op deelnemende de Bibliotheek *op school* locaties. De resultaten geven inzicht op welke gebieden (extra) aandacht nodig is en zij vormen de actiepunten voor de komende periode. De strategische samenwerking tussen de school en de leesconsulent zorgt er voor dat aan de juiste onderdelen aandacht wordt besteed. Diverse maatwerkscholen hebben gedurende het NPO-project deelgenomen aan de Monitor, waardoor kostbare tijd niet verloren is gegaan en nu al duidelijk is op welke gebieden de meeste aandacht nodig is.

DIGITALE DIENSTEN

Bij het professionaliseren van een schoolbibliotheek behoort ook het inzetten van digitale diensten, zoals de implementatie van een bibliotheekbeheersysteem. Daarmee krijgt de school toegang tot een hoogwaardig portaal voor inzien van de collectie en het verkrijgen van betrouwbare informatie. De afgelopen jaren – mede dankzij subsidies zoals Nationaal Programma Onderwijs / Masterplan basisvaardigheden - hebben meerdere scholen hun schoolbibliotheek geprofessionaliseerd en de collectie toegankelijk gemaakt door de implementatie van het schoolbibliotheekbeheersysteem schoolWise. Een toegankelijke collectie is noodzakelijk voor een leesconsulent om zijn/haar werkzaamheden goed te kunnen uitvoeren. Inmiddels beschikken 14 van de 16 maatwerkplanscholen over het schoolbibliotheekbeheersysteem schoolWise.

EXTRA INTERVENTIE: IMPLEMENTATIE BIBLIOTHEEKBEHEERSYSTEEM

Voor de inzet van een leesconsulent is het noodzakelijk dat de collectie in de schoolbibliotheek inzichtelijk en toegankelijk is voor zowel de leerkrachten, de leerlingen en de leesconsulent. Mocht een school nog niet beschikken over een schoolbibliotheekbeheersysteem, dan zal dit als eerste als apart project geïmplementeerd moeten worden. Voor twee maatwerkplanscholen zal hier extra budget voor gereserveerd dienen te worden.

UITVOERING DE BIBLIOTHEEK OP SCHOOL

Om een duurzaam effect te bewerkstelligen is bij de implementatie van de Bibliotheek *op school* een meerjarige samenwerkingsovereenkomst tussen basisschool, bibliotheek en gemeente cruciaal. Alle partijen dragen bij aan de kosten. Zo investeert de betreffende basisschool ook in de leescultuur op hun school door een bijdrage te leveren vanuit de landelijke middelen.

Van de school wordt een actieve betrokkenheid door het gehele lerarenteam verwacht t.o.v. leesbevordering. Daarnaast worden aan de implementatie van de Bibliotheek *op school* en daarmee ook de subsidiering nog enkele belangrijke voorwaarden gesteld aan elke deelnemende locatie:

- Ondertekening van een meerjarige samenwerkingsovereenkomst;
- Jaarlijkse deelname aan de Monitor;
- Per locatie wordt/is minimaal 1 persoon opgeleid tot leescoördinator.

In grote lijnen bestaat het opzetten van een volwaardige de Bibliotheek *op school* locatie uit drie componenten:

1. Expertise van de Educatiespecialist / Lees- en Mediaconsulent om het team van leerkrachten te begeleiden en te ondersteunen;
2. Expertise van de Lees- en Mediaconsulent om de leerlingen te enthousiasmeren;
3. Expertise bij het beheer van de schoolbibliotheek.

Component 1: Ondersteuning aan het team

De expertise van een Educatiespecialist van de Bibliotheek Hilversum wordt ingezet om het team van leerkrachten te ondersteunen. De Educatiespecialist richt zich met zijn/haar werkzaamheden op de verschillende bouwstenen van de Bibliotheek *op school*.

De taken van een Educatiespecialist bevatten o.a.:

- Relatiebeheer directie / leerkrachten;
- Trainingen verzorgen aan leerkrachten en leescoördinatoren;
- Begeleiding bij het opstellen van een leesplan/mediaplan;
- Rapportage en bespreking van de Monitorresultaten;
- Collectieadvies schoolbibliotheek.

Per situatie wordt gekeken waar de maatwerkplanschool behoefte aan heeft en hoeveel uur daar voor nodig is. De scholen ontvangen een bijdrage aan deze kosten vanuit de Hilversumse Educatieve Agenda. Door dit component grotendeels ten laste te laten gaan van de HEA wordt ook de borging van de samenwerking tussen maatwerkplanschool, Bibliotheek Hilversum en de gemeente Hilversum op langere termijn zeker gesteld.

Component 2: Ondersteuning aan de leerlingen

Het bezoek van een leesconsulent aan de klas om bij de leerlingen het leesplezier en de leesmotivatie te verhogen vormt een tastbaar en zichtbaar deel van de samenwerking. Het streven is om elke fysieke klas 10 keer per jaar te bezoeken. Bij deze bouwsteen bepaalt de grootte van de school het benodigde aantal uren van de leesconsulent. Het aantal fysieke klassen wordt gebruikt om de inzet te bepalen (dit kunnen combinatieklassen van verschillende leerjaren zijn bij een kleine school, maar ook twee verschillende klassen met leerlingen uit hetzelfde leerjaar bij een grotere school). De jaarlijkse kosten zijn dan ook afhankelijk van de omvang van de school. Idealiter worden

de kosten van de bezoeken gelijkmatig verdeeld over de school en de gemeente Hilversum. De Bibliotheek Hilversum draagt ook bij aan de voorbereiding en ontwikkeling van de lessen.

Echter, bij veel scholen is de begroting voor het komende jaar / komende twee jaren vaak al vastgesteld. In de praktijk betekent dat dit een belemmering vormt voor het tijdig starten van de samenwerking en de inzet van een leesconsulent op de school. Door de bijdrage van de HEA worden dan in ieder geval vijf bezoeken per klas per jaar bekostigd om daarmee in ieder geval een impuls te geven aan leesbevordering.

Component 3: Collectie Schoolbibliotheek

Een aantrekkelijk en passende collectie is essentieel. Per locatie dient een bedrag beschikbaar te zijn voor de aanschaf van nieuwe titels / vervanging beschadigde exemplaren. Het collectiebudget is afhankelijk van de omvang van de school. De omvang van een basiscollectie bestaat uit in ieder geval 5 boeken per leerlingen (met een minimale omvang van 750 boeken). Een optimale collectie bestaat uit 8 boeken per leerling. Jaarlijks dient rekening te worden gehouden met 10% aanschaf van de minimale omvang. Tijdens het NPO-project is bij de deelnemende maatwerkscholen geïnvesteerd in de collectie om deze op peil te krijgen. Het onderhouden van deze collectie dient de school zelf te financieren en valt buiten de subsidieaanvraag.

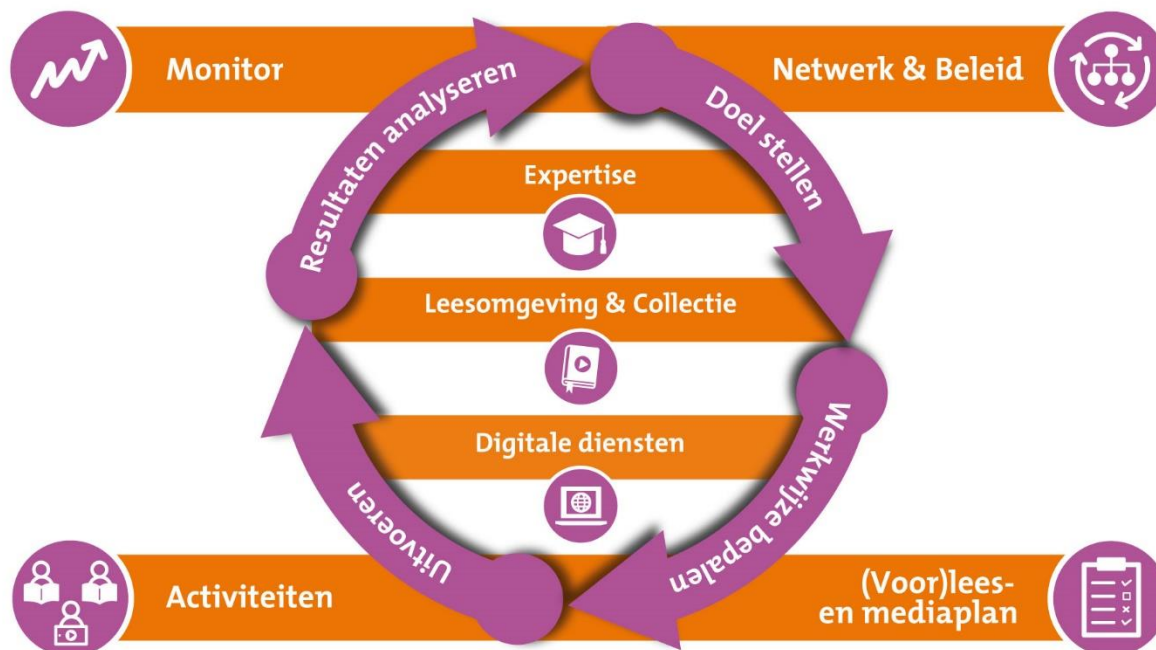
INTERVENTIE 2: BOEKSTART IN DE KINDEROPVANG

BoekStart in de Kinderopvang is een landelijk bekend en wetenschappelijk bewezen effectief leesbevorderingsprogramma voor de kinderopvang. Het is een uitbreiding van BoekStart om kinderen van 0-4 jaar, hun ouders en pedagogisch medewerkers intensief met boeken en lezen in aanraking te laten komen via de kinderopvang. Op deze manier worden jonge kinderen en ouders in contact gebracht met boeken en taal met als doel om leesplezier en taalvaardigheid van jongs af aan te stimuleren. De bibliotheek ondersteunt met een aantrekkelijke (voor)leesplek in de kinderopvang, met een collectie geschikte boekjes, deskundigheidsbevordering van pedagogisch medewerkers, betrekken van ouders, een voorleesplan en samenwerking in een leesbevorderingsnetwerk.

Ook deze landelijke leerlijn stimuleert een duurzame samenwerking voor leesbevordering en taalvaardigheid tussen peuterspeelzalen (kinderopvang), bibliotheken en gemeenten. De expertise van een opgeleide leesconsulent vanuit de bibliotheek is de drijvende kracht achter BoekStart in de Kinderopvang en alle bijbehorende bouwstenen.

BOUWSTENEN BOEKSTART IN DE KINDEROPVANG

De leesconsulent zorgt ervoor dat aan de bouwstenen van het programma BoekStart in de Kinderopvang voldoende aandacht wordt besteed. Dit programma bestaat uit dezelfde zeven bouwstenen als de Bibliotheek *op school*: netwerk & beleid, expertise, leesomgeving & collectie, leesplan & mediaplan, activiteiten, monitor en digitale diensten. Per peuterspeelzaallocatie is jaarlijks een aantal uren begroot voor de diverse bouwstenen van BoekStart in de Kinderopvang.

Figuur 3: Bouwstenen BoekStart in de Kinderopvang

NETWERK & BELEID

De implementatie van het programma start op het strategische niveau met gesprekken tussen de kinderopvangorganisaties, bibliotheek en gemeente. Het opzetten van een langdurige samenwerking draagt bij aan een goede start op de basisschool door het verhogen van de taal- en leesontwikkeling van jonge kinderen. Uiteraard wordt er niet alleen met de contactpersonen van Bink Kinderopvang en Alberdingk Thijm Kinderopvang nauw overlegd. Er wordt ook per locatie met de desbetreffende voorleescoördinator gekeken waar knelpunten en uitdagingen liggen.

EXPERTISE

Om BoekStart in de Kinderopvang effectief uit te voeren zijn geschoolde medewerkers erg belangrijk. De voorleescoördinator (pedagogisch medewerker) en de leesconsulent (bibliotheekmedewerker) vormen de spil van deze aanpak. Eén van de NPO-interventies betrof het opleiden van voorleescoördinatoren. Op elke peuterspeelzaallocatie zijn inmiddels 1 à 2 pedagogisch medewerkers opgeleid tot voorleescoördinator. Zij zijn de aanjagers van een goed voorleesklimaat op hun locatie. Met een voorleescoördinator op de peuterspeelzaal is het voorleesbeleid goed geborgd. De goede samenwerking tussen leesconsulent en voorleescoördinator draagt dan ook bij aan het verbeteren van het voorleesklimaat op de peuterspeelzaal. De bibliotheek ondersteunt de locatie hierbij en zorgt voor kennisdeling richting de peuterspeelzalen.

LEESOMGEVING & COLLECTIE

Een aantrekkelijke leesomgeving en een passende collectie verhogen het leesplezier en de taalvaardigheid van de peuters. De collectie vormt het startpunt voor diverse voorleesactiviteiten. Per locatie is het belangrijk om te blijven investeren in de collectie, zowel in boeken bestemd om te gebruiken door de pedagogisch medewerkers als in boeken die gebruikt kunnen worden door de peuters en hun ouders. De leesconsulent zorgt voor de aanschaf hiervan.

LEESPLAN/MEDIAPLAN

In het leesplan/mediaplan worden de jaarlijkse doelen en activiteiten op het gebied van leesbevordering vastgelegd. Tijdens de NPO-interventies is hiermee een eerste start gemaakt. Dit plan zorgt voor houvast en geeft richting aan alle leesbevorderende activiteiten. In het voorleesplan legt de peuterspeelzaal vast op welke wijze aan leesbevordering wordt gewerkt. Onderwerpen als boekencollectie, taken van de voorleescoördinator, wekelijkse (voor)leesactiviteiten en deelname aan landelijke projecten/campagnes worden hierin vermeld. De peuterspeelzalen worden door de Bibliotheek Hilversum ondersteund bij het opstellen en bijstellen van een leesplan/mediaplan.

ACTIVITEITEN

Op basis van de vastgestelde doelen in het voorleesplan wordt bepaald welke activiteiten er op de locatie uit worden gevoerd. Voorbeelden van structurele activiteiten binnen het BoekStart programma zijn (interactief) voorlezen, zelf boekjes bekijken en verwerkingsactiviteiten. De activiteiten sluiten zoveel mogelijk aan bij de pedagogische doelen en de VVE-programma's op de locatie.

MONITOR

Inzicht in de huidige leescultuur inclusief alle inspanningen die verricht worden op het gebied van leesbevordering is essentieel voor het planningsproces. De Monitor is het landelijke onderzoek dat jaarlijks wordt uitgevoerd op deelnemende BoekStart in de Kinderopvang locaties. De resultaten geven inzicht op welke gebieden (extra) aandacht nodig is en zij vormen de actiepunten voor de komende periode en aanpassingen in het voorleesplan. De leesconsulent ondersteunt de locaties bij de uitvoering en verzorgt de rapportage.

DIGITALE DIENSTEN

Tijdens het NPO-project hebben de peuterspeelzalen een licentie voor digitale prentenboeken ontvangen. Digitale prentenboeken zijn interactieve animatiefilms, waarin het verhaal en de platen van een prentenboek worden ondersteund met beeld, geluid en beweging. Onderzoek heeft aangetoond dat het bekijken van digitale prentenboeken een positief effect heeft op de woordenschatontwikkeling van jonge kinderen. Door verhalen op een gevarieerde manier aan te bieden en er met de kinderen over te praten breidt de woordenschat van de kinderen verder uit. De peuterspeelzalen hebben aangegeven deze licentie graag te willen voortzetten.

UITVOERING BOEKSTART IN DE KINDEROPVANG

Om een duurzaam effect te bewerkstelligen is ook bij BoekStart in de Kinderopvang een meerjarige samenwerkingsovereenkomst tussen peuterspeelzaal, bibliotheek en gemeente van essentieel belang. Aangezien de genoemde peuterspeelzalen uit gemeentelijke middelen gefinancierd worden, zullen de kosten van BoekStart in de Kinderopvang in dit specifieke geval gedragen dienen te worden door de gemeente Hilversum en Bibliotheek Hilversum.

Aan de implementatie van BoekStart in de Kinderopvang en daarmee ook de subsidiering worden enkele belangrijke voorwaarden gesteld aan elke deelnemende locatie:

- Ondertekening van een meerjarige samenwerkingsovereenkomst;
- Jaarlijkse deelname aan de Monitor;
- Per locatie wordt/is minimaal 1 persoon opgeleid tot voorleescoördinator.

Vanuit de Hilversumse Educatieve Agenda zal elke peuterspeelzaalgroep jaarlijks 32 boeken ontvangen om de collectie op peil te houden. Ook is er een licentie op Bereslim (digitale prentenboeken) voor elke locatie beschikbaar. Daarnaast ontvangt elke peuterspeelzaal 26 uur ondersteuning vanuit de Bibliotheek Hilversum op bovengenoemde bouwstenen. Op deze manier kan er voor elke locatie maatwerk worden geleverd.

INTERVENTIE 3: NETWERKBIJEENKOMSTEN

Leesbevordering is een gezamenlijk taak van de scholen en de bibliotheek, tegelijkertijd dient leesbevordering dagelijks plaats te vinden op school – ook als de leesconsulent niet aanwezig is. Om leerkrachten hierbij te ondersteunen, maar vooral ook om te enthousiasmeren om dagelijks met leesbevordering aan de slag te gaan zijn netwerkbijeenkomsten voor leerkrachten een belangrijk onderdeel. Tijdens deze bijeenkomsten zorgt de Bibliotheek Hilversum voor kennisdeling, tegelijkertijd kunnen de leerkrachten met elkaar in gesprek gaan en praktijkervaringen uitwisselen. Door het organiseren van bijvoorbeeld diverse themabijeenkomsten, boekpresentaties en gastlezingen wordt de expertise van de leerkrachten op een laagdrempelige manier verhoogd.

Hetzelfde geldt voor de pedagogisch medewerkers op de peuterspeelzalen. Om de pedagogisch medewerkers te ondersteunen en te inspireren zullen ook voor hen diverse netwerkbijeenkomsten georganiseerd gaan worden.

PERSONELE ONDERSTEUNING

Naast de directe kosten voor de verschillende interventies, is een post personeelskosten opgenomen. De interventies worden vrijwel volledig uitgevoerd door de medewerkers van de Bibliotheek Hilversum om pedagogisch medewerkers en leerkrachten te ondersteunen. Ook uit het NPO-project is gebleken dat leerkrachten en pedagogisch medewerkers een sterke behoefte hebben aan ondersteuning en het liefste zien dat de interventies zo veel mogelijk worden vormgegeven en uitgevoerd worden door deskundigen op het gebied van leesbevordering. Dit zorgt vervolgens voor een verbetering van de leesvaardigheid/taalvaardigheid van de leerlingen en vergroot de kansen van de kinderen die dat het meest nodig hebben.

De uit de HEA-subsidie voortkomende werkzaamheden komen voor de afdeling Educatie van de Bibliotheek Hilversum bovenop de reguliere werkzaamheden (zoals werkzaamheden voor de overige scholen binnen het primair onderwijs, het voorgezet onderwijs en het MBO). Om alle activiteiten rondom de implementatie van de landelijke programma's de Bibliotheek *op school* en BoekStart in de Kinderopvang per locatie te implementeren, te ondersteunen en de invulling volledig af te stemmen op de behoeften van de basisschool/peuterspeelzaal is jaarlijks de inzet van 24 uur als projectmanager noodzakelijk. De extra werkzaamheden kunnen niet binnen de nu beschikbare uren worden gerealiseerd.

PROJECTPLANNING

Het verhogen van de leesvaardigheid is een continu proces, een structurele en langdurige samenwerking tussen peuterspeelzaal/basisschool, bibliotheek en gemeente is daardoor van essentieel belang. Op deze manier kan jaarlijks verder worden gebouwd op de geleverde inspanningen en resultaten. Bij de projectplanning voor deze subsidieaanvraag is uitgegaan van schooljaren i.p.v. kalenderjaren.

Peuterspeelzalen

De doelstelling is om op 16 peuterspeelzalen (20 groepen) van Bink en 2 peuterspeelzalen (3 groepen) van Alberdingk Thijm Kinderopvang een langdurige samenwerking betreffende BoekStart in de Kinderopvang te realiseren. In het schooljaar 2024-2025 wordt gestart met de peuterspeelzalen van Bink. Het eerste jaar zal echter worden gefinancierd uit andere bronnen (landelijke subsidie - Masterplan Basisvaardigheden II). Vanaf het schooljaar 2025-2026 zal financiering voor deze interventie noodzakelijk zijn vanuit de Hilversumse Educatie Agenda 2024-2027. De peuterspeelzalen van Alberdingk Thijm Kinderopvang zullen in het schooljaar 2025-2026 worden toegevoegd.

Primair onderwijs

Bij de implementatie van het landelijke programma de Bibliotheek *op school* neemt het eerste jaar extra veel tijd in beslag. Per schooljaar kunnen er dan steeds enkele scholen starten met de implementatie van het programma. Het aantal scholen dat deelneemt aan de Bibliotheek *op school* stijgt dan ook jaarlijks, hierdoor zal het benodigde subsidiebedrag ook per jaar toenemen. De doelstelling is om aan het einde van schooljaar 2027-2028 een langdurige samenwerking te hebben met alle maatwerkplanscholen betreffende de Bibliotheek *op school*. De exacte planning wordt in overleg met de individuele scholen gemaakt.

BRONNEN

Voor deze aanvraag is o.a. gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- Hilversumse Educatieve Agenda 2024-2027: Verder Leren! (hilversum.bestuurlijkeinformatie.nl)
- PISA-2022 onderzoek (www.pisa-nederland.nl)
- PIRLS-2021 onderzoek (www.expertisecentrumnederlands.nl)
- Kennisblad Laaggeletterdheid in Nederland (www.lezenenschrijven.nl)
- Landelijk programma BoekStart (www.boekstartpro.nl)
- Landelijk programma de Bibliotheek *op school* (pro.debibliotheekopschool.nl)
- Informatie scholen (www.scholenopdekaart.nl)

APPENDIX 1: OVERZICHT PEUTERSPEELZALEN

In onderstaande tabel staat per wijk een overzicht van de betrokken peuterspeelzalen.

Wijk	Peuterspeelzaal	Organisatie
Noord-Oost Hilversum	Ienie Mienie	Bink Kinderopvang
	Kleine Sterren	Bink Kinderopvang
	De Vlindertuin (2 groepen)	Alberdingk Thijm Kinderopvang
Oost Hilversum	Avonturijn (2 groepen)	Bink Kinderopvang
	Villa Vrolik	Bink Kinderopvang
	Nassau (2 groepen)	Bink Kinderopvang
	Roezemoes	Bink Kinderopvang
Zuid-Oost Hilversum	KinderCampus	Alberdingk Thijm Kinderopvang
	Wilhelmini	Bink Kinderopvang
	Windkanter (2 groepen)	Bink Kinderopvang
Zuid Hilversum	Hasselbraam	Bink Kinderopvang
Zuid Hilversum	Montessori Zuid	Bink Kinderopvang
	Ribbelhoek	Bink Kinderopvang
	De Wipwap	Bink Kinderopvang
Zuid-West Hilversum	Speeldoos	Bink Kinderopvang
Noord-West Hilversum	Montessori Centrum	Bink Kinderopvang
	Talud (2 groepen)	Bink Kinderopvang
Hilversumse Meent	Bijenkolonie	Bink Kinderopvang

APPENDIX 2: OVERZICHT MAATWERKPLANSCHOLEN

In onderstaande tabel staat per wijk een overzicht van de betrokken basisscholen.

Wijk	Maatwerkplanschool	Classificatie (omvang)
Noord-Oost Hilversum	Ayoub	Middelgrote school
	Da Costaschool	Kleine school
	Lelyschool	Kleine school
	Sterrenschool	Kleine school
	Titus Brandsmaschool	Kleine school
Oost Hilversum	Avonturijn	Middelgrote school
	De Wilgetoren	Middelgrote school
	Lorentzschool	Grote school
	Nassauschool	Kleine school
	Villa Vrolik	Grote school
Zuid-Oost Hilversum	KinderCampus	Middelgrote school
Zuid Hilversum	Paulusschool	Kleine school
	Van Hasseltschool	Kleine school
	Violenschool	Grote school
Zuid-West Hilversum	Augustinusschool	Middelgrote school
	De Wijde Blik	Kleine school

De zestien maatwerkscholen behoren tot vier verschillende koepels:

- Stichting Proceon: 4 scholen
Avonturijn, Da Costaschool, Nassauschool, Van Hasseltschool
- Stip: 6 scholen
De Wijde Blik, Lelyschool, Lorentzschool, Sterrenschool, Villa Vrolik, Violenschool
- Alberdingk Thijm: 5 scholen
Augustinusschool, De Wilgetoren, KinderCampus, Paulusschool, Titus Brandsmaschool
- Stichting Noor: 1 school
Ayoub

Voor deze subsidieaanvraag zijn de maatwerkplanscholen op basis van het aantal leerlingen / groepen onderverdeeld in kleine, middelgrote en grote basisscholen.

Classificatie scholen:

- Een kleine school heeft maximaal 150 leerlingen. De leerlingen zijn meestal verdeeld over 6 groepen. Totaal 8 maatwerkplanscholen.
- Een middelgrote school heeft tussen de 150 en 300 leerlingen. De leerlingen zijn meestal verdeeld over 10 groepen. Totaal 5 maatwerkplanscholen.
- Een grote school heeft meer dan 300 leerlingen. De leerlingen zijn meestal verdeel over 17 groepen. Totaal 3 maatwerkplanscholen.